

Jauno mežu teritoriju ģeogrāfiskā izplatība un apsaimniekošanas izaicinājumi

Zigmārs Rendenieks

LU ĢZZF pēcdoktorantūras pētnieks

Ziņojuma saturs

1. Ievads
2. Pētījuma mērķis
3. Pētījuma metodika
4. Izmaiņas no 1967. līdz 2017. g.
5. Izmaiņas pa ainavzemēm
6. Jauno meža teritoriju izplatība
7. Diskusija
8. Secinājumi

Ievads

- Lauksaimniecības zemju pamešana un apmežošanās Latvijā notikusi jau kopš 2. pasaules kara
- PSRS, Latvijas un ES politikas
- Pāreja no centralizētās plānošanas un tirgus ekonomiku un privāto īpašumu
- Dabiskā sukcesija un *"Forest transition"*
- Jaunās meža zemes – pārsvarā uz privāto īpašnieku zemēm
- Jauno meža zemju apsaimniekošanas perspektīvas Meža politikas kontekstā

Pētījuma mērķis

Noskaidrot meža teritoriju platību izmaiņas Latvijā un identificēt jaunās meža zemes, izmantojot tālizpētes datus

- Datu ievākšana, apstrāde
- Datu analīze ar ĢIS un tālizpētes rīkiem
- Rezultātu interpretācija

Pētījuma metodika

Zemes seguma kategorija – **meži + krūmāji** (*woody vegetation*)

Faktiskā seguma platība

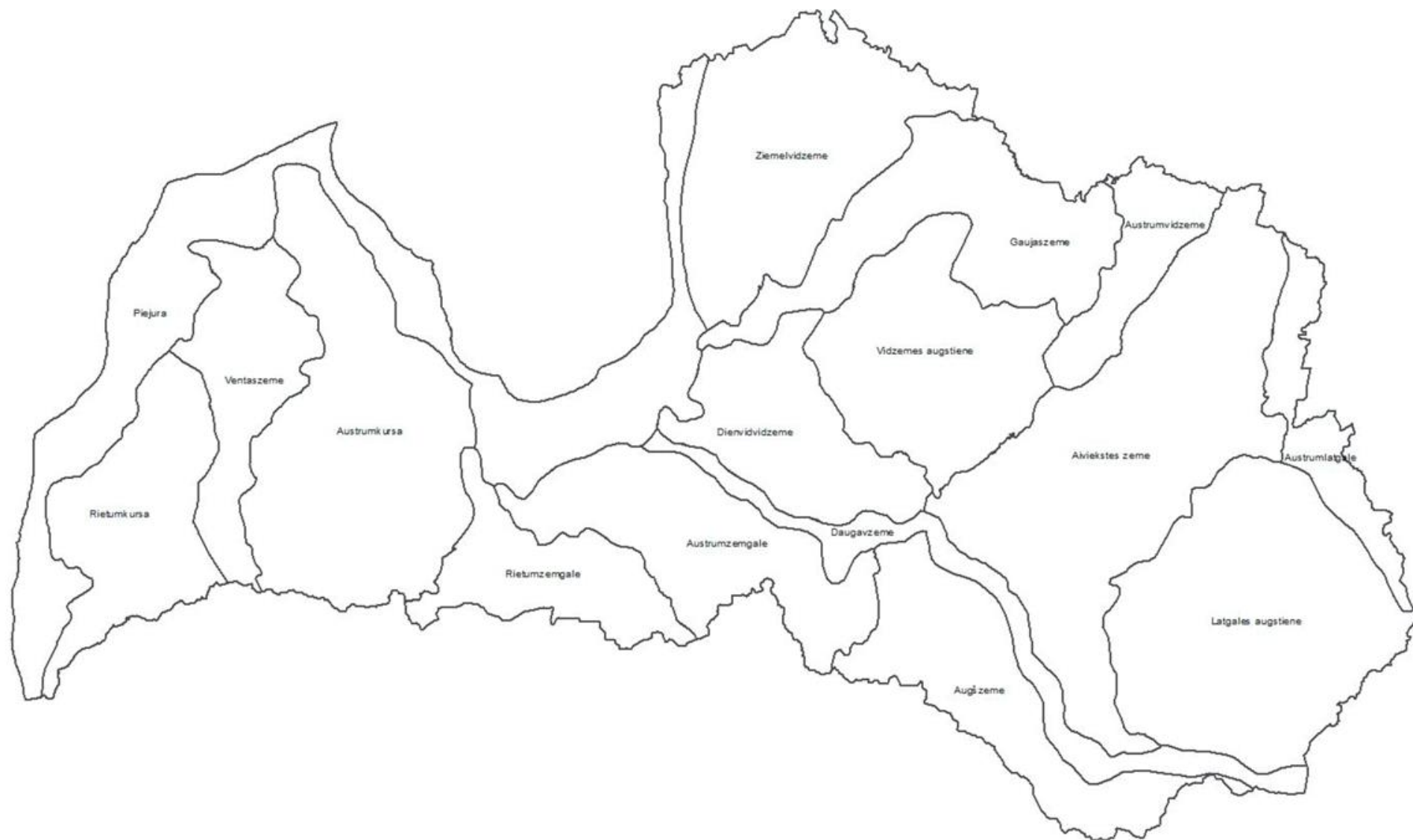
Dati – atslepenoti Corona KH-4B attēli, Landsat 5 (TM), 7 (ETM+) un 8 (OLI) attēli

Corona dati par 1967/1970/1972. gadiem; Landsat dati par 1991. un 2017. gadiem

Datu apstrāde:

- Corona – fotogrammetriskā apstrāde, attēlu segmentācija, klasifikācija Metashape/eCognition;
 - Landsat – atlase, apstrāde, klasifikācija Google Earth Engine
- Probabilistiskā validācija

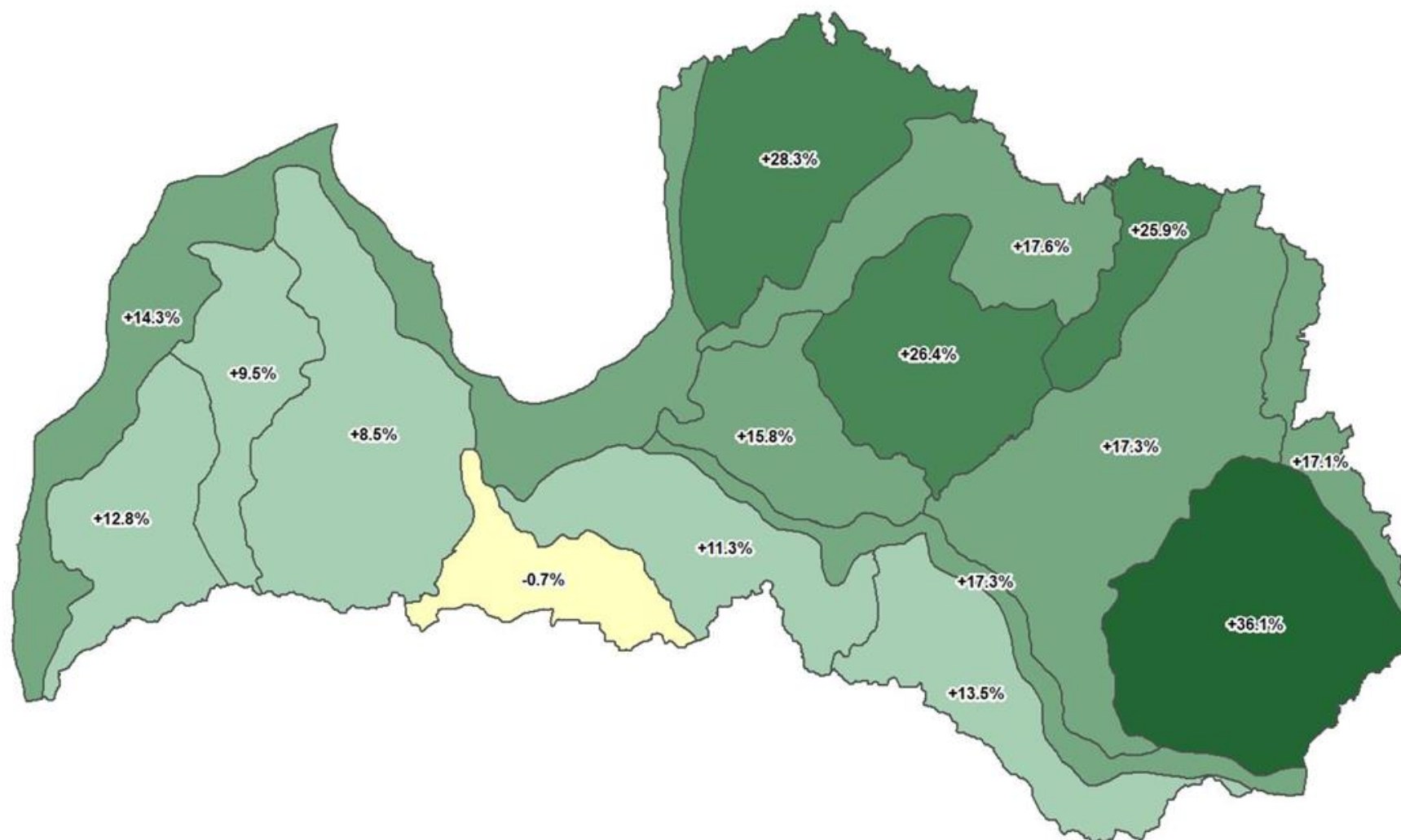
Ainavzemes pēc K. Ramana (1994)

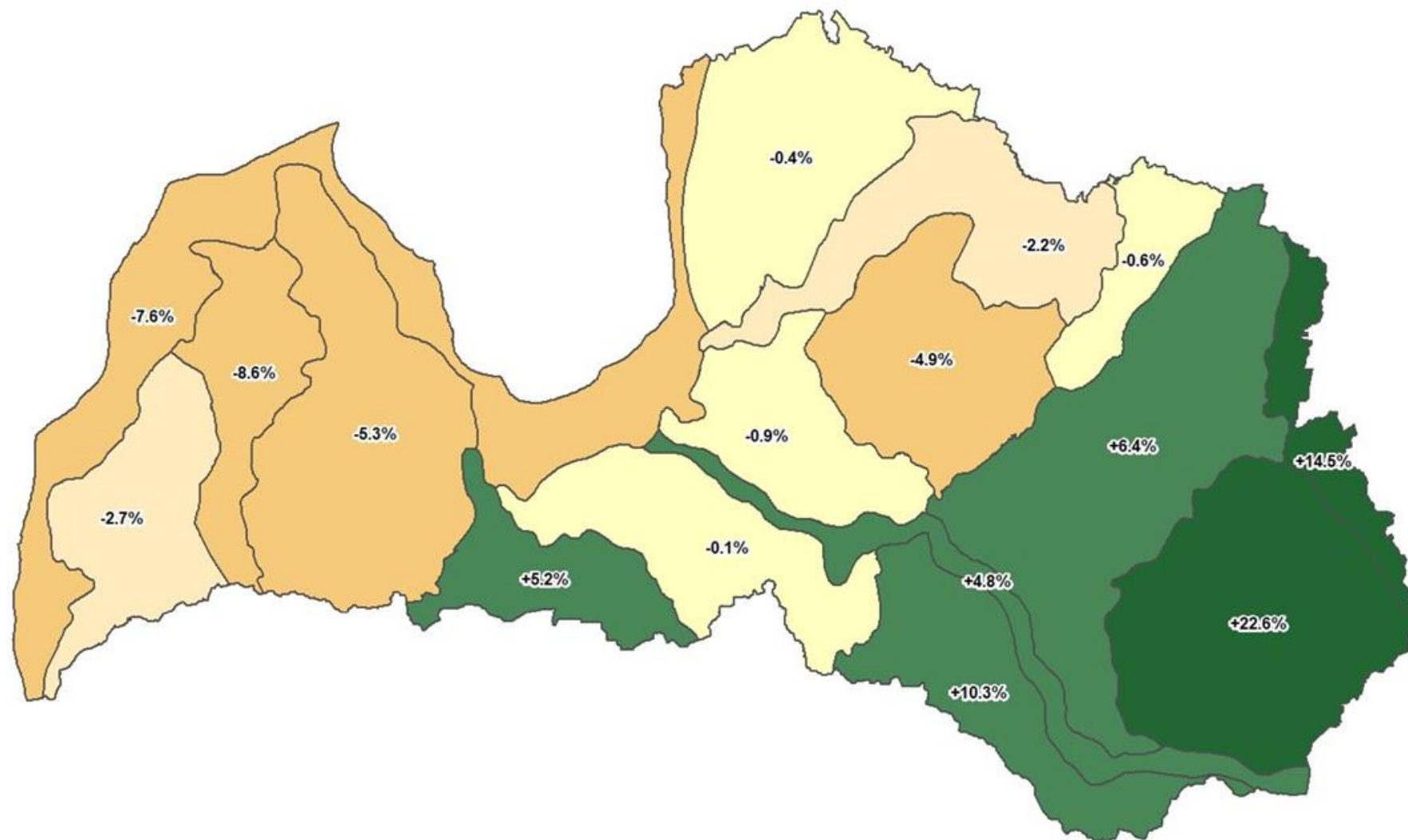
Izmaiņas no 1967. līdz 2017. g.

- Meža teritoriju (bruto) platība periodā no 1967. līdz 1991. gadam palielinājās par 17,6%, savukārt no 1991. līdz 2017. gadam pieauga tikai par 1%.
- Periodā no 1967. līdz 1991. gadam meža teritoriju platība pieauga visās ainavzemēs, izņemot Rietumzemgali (-0,7%)
- Latgales augstienē +36,1%, Ziemeļvidzemē +28,3%
- Periodā no 1991. līdz 2017. gadam

Mežainuma izmaiņas 1967*-1991

Mežainuma izmaiņas 1991-2017

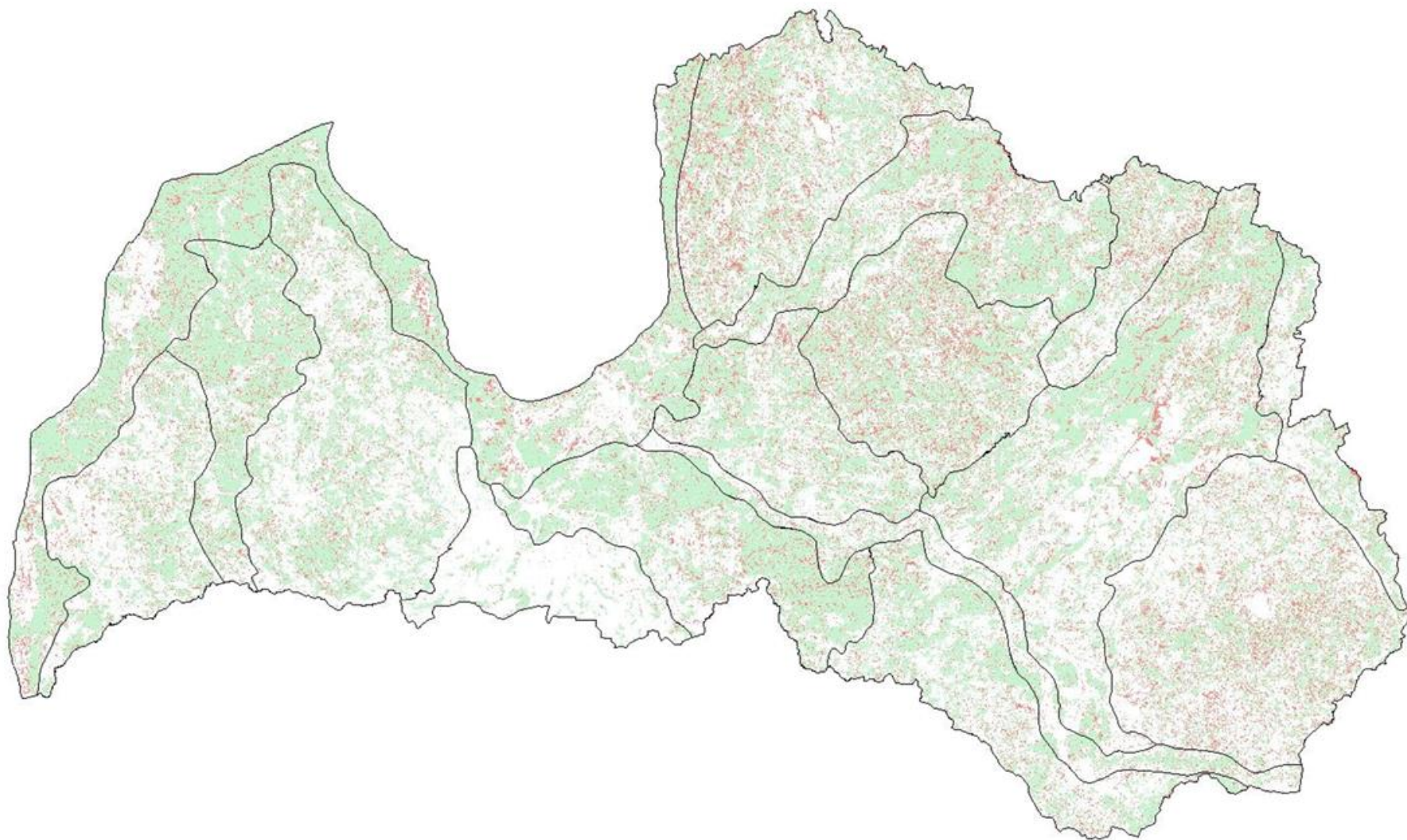
Izmaiņas pa ainavzemēm

Woody vegetation cover change in ecoregions of Latvia (km²)

Ecoregion	1967*	1991	2017		
	km ²	km ²	% change	km ²	% change
Rietumzemgale	270.92	268.96	-0.7%	283.06	5.2%
Rietumkursa	908.89	1024.82	12.8%	997.37	-2.7%
Piejūra	3800.56	4345.62	14.3%	4013.43	-7.6%
Austrumlatgale	547.63	641.03	17.1%	733.67	14.5%
Austrumkursa	2501.34	2713.13	8.5%	2569.99	-5.3%
Vidzemes augstiene	1880.77	2376.86	26.4%	2260.13	-4.9%
Ventaszeme	1413.75	1548.35	9.5%	1414.55	-8.6%
Austrumvidzeme	628.85	791.95	25.9%	786.94	-0.6%
Ziemeļvidzeme	2133.74	2736.95	28.3%	2725.23	-0.4%
Gaujaszeme	2053.99	2414.58	17.6%	2361.46	-2.2%
Daugavzeme	664.17	779.13	17.3%	816.71	4.8%
Austrumzemgale	2025.88	2255.30	11.3%	2252.77	-0.1%
Augšzeme	1331.84	1511.24	13.5%	1666.39	10.3%
Latgales augstiene	1911.06	2600.02	36.1%	3187.27	22.6%
Aiviekstes zeme	3459.71	4058.35	17.3%	4317.58	6.4%
Dienvidvidzeme	1258.75	1457.39	15.8%	1444.65	-0.9%

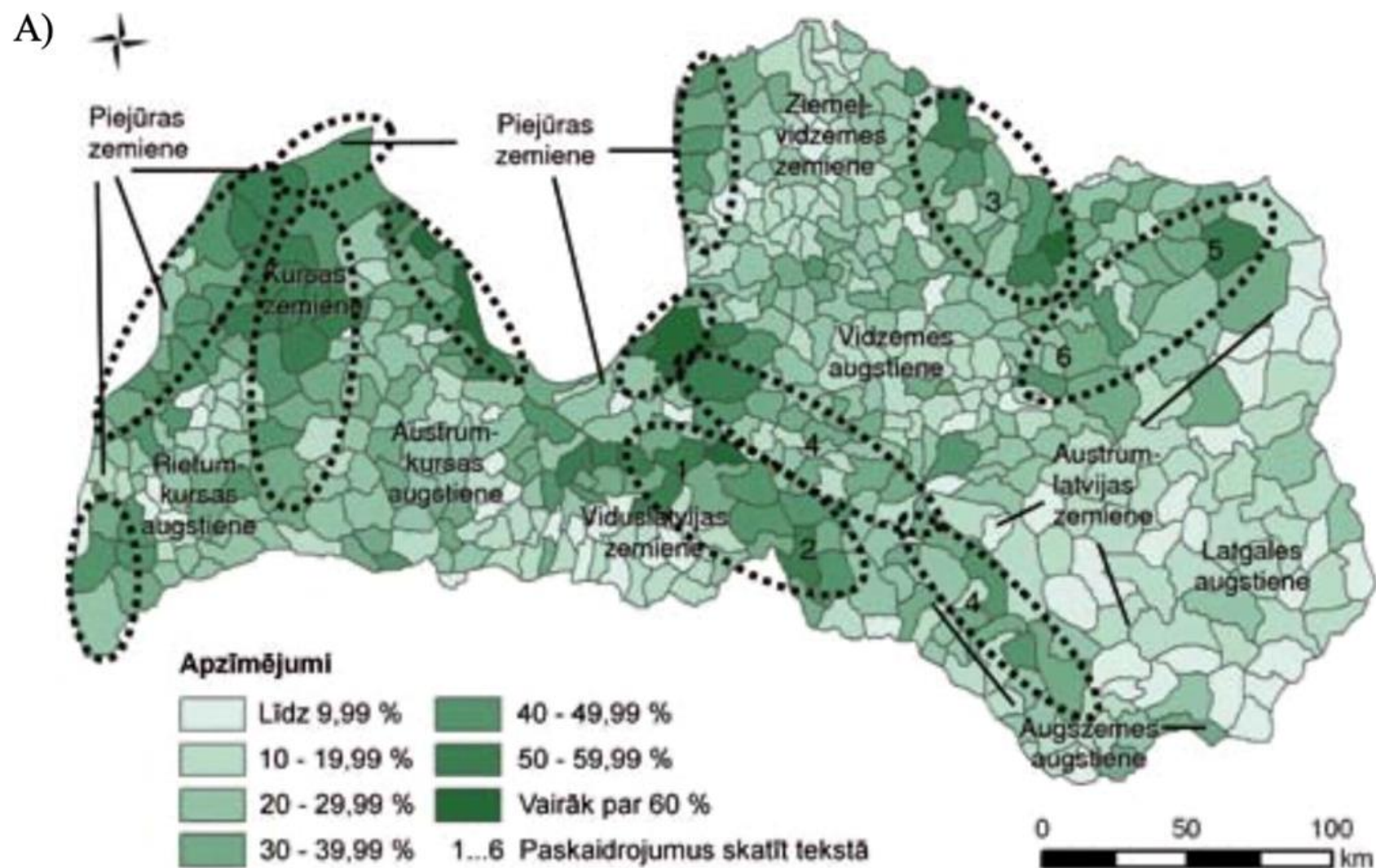
*mapping of forest cover is based on data for 1967, 1970 and 1972

Jauno mežu teritorijas 1967*-2017

Jauno mežu teritorijas (neto)

Ainavzeme	Mežainums (%)
Aiviekstes zeme	+26,1%
Augšzeme	+11,2%
Austrumkursa	+10,7%
Austrumlatgale	+1,7%
Austrumvidzeme	+17,0%
Austrumzemgale	+14,4%
Daugavzeme	+3,9%
Dienvidvidzeme	+17,1%
Gaujaszeme	+21,5%
Latgales augstiene	+29,1%
Piejūra	+15,5%
Rietumkursa	+4,8%
Rietumzemgale	+1,6%
Ventaszeme	+4,9%
Vidzemes augstiene	+24,7%
Ziemeļvidzeme	+21,9%

Mežu platību īpatsvara izmaiņas no 1929. gada līdz 2001. gadam % (Penēze, 2009)

Diskusija

- Atbalsta maksājumu ietekme uz apmežošanās procesu bijusi ierobežota (Nikodemus, 2010)
- Jauno meža teritoriju veidošanās uz bijušajām laukaimniecības zemēm ietekmē augsnes īpašības, sugu sastāvu un augšanas gaitu (Ruskule, 2016)
- Jauno meža teritoriju izvietojums galvenokārt uz privātajām zemēm – īpašumu sadrumstalotība un apsaimniekošanas motivācija
- Nomaļš novietojums un infrastruktūras trūkums apgrūtina apsaimniekošanu

Diskusija

- Apsaimniekošana – īstermiņā vai ilgtermiņā?
- Apsaimniekošanas perspektīvas – mežsaimniecība, īsa cirtmeta plantācijas, enerģētiskā koksne?
- Ainavisko vērtību saglabāšana
- Teritorijas dabas aizsardzībai

Secinājumi

- Lielā daļa no jauno mežu platību pieauguma notika laikā no 1967.* līdz 1991. g.
- Jauno mežu (neto) platības aizņem 14,3% no patreizējās meža teritoriju platības.
- Visvairāk – Latgales augstienē, Vidzemes augstienē, Ziemeļvidzemē

Pētījums veikts ERAF programmas 1.1.1.2. pasākuma "Pēcdoktorantūras pētniecības atbalsts" projektā "Jauno meža zemju nozīme ainavas telpiskās struktūras izmaiņās Latvijā no 1967. līdz 2017. gadam" (līguma Nr.1.1.1.2/VIAA/2/18/277).

PALDIES PAR UZMANĪBU !

zigmars.rendenieks@lu.lv